



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ &  
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ  
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 2014

**Παρέμβαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων  
Δικαιωμάτων κ. Χαράλαμπου Αθανασίου στην ημερίδα διαβούλευσης του ΣΕΒ,  
με θέμα: «Η ταχεία απονομή δικαιοσύνης, κρίσιμη προϋπόθεση για τις  
επενδύσεις και την ανάπτυξη»**

-----

Κύριε Πρόεδρε του ΣΕΒ

Σας ευχαριστώ για την πρόσκληση να παρέμβω στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ημερίδα σας και να εκθέσω εν συντομία τις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει το υπουργείο μας για να αντιμετωπίσει το ζήτημα της καθυστέρησης στην απονομή της δικαιοσύνης.

Όπως έχει επανειλημμένως τονίσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η ταχεία απονομή της δικαιοσύνης, ή μάλλον η απονομή της δικαιοσύνης σε εύλογο χρόνο, αποτελεί σημαντική παράμετρο του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, και, όπως προκύπτει από πληθώρα ερευνών, η ταχύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης επηρεάζει ευθέως την οικονομική ανάπτυξη.

Η καθυστέρηση λοιπόν θίγει όχι μόνο το δικαίωμα σε δικαστική προστασία αλλά και επηρεάζει αρνητικά το επενδυτικό περιβάλλον.

Να επισημάνω, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία ανέλαβε το έργο της σύνταξης του

λεγόμενου «Πίνακα αποτελεσμάτων της Δικαιοσύνης» (Justice Scoreboard) με στόχο την προώθηση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων δικαιοσύνης στην Ε.Ε. Στην παρουσίαση του Πίνακα Αποτελεσμάτων για το 2014, που έγινε τον παρελθόντα Μάρτιο, η τότε Επίτροπος Δικαιοσύνης κα Ρέντιγκ, συνδέοντας με άμεσο τρόπο την ταχύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης με την οικονομία, δήλωσε ότι: «*Η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης ισοδυναμεί με άρνηση απονομής δικαιοσύνης. Ο πίνακας αποτελεσμάτων σχετικά με την ευρωπαϊκή δικαιοσύνη είναι βασικό εργαλείο της οικονομικής στρατηγικής της ΕΕ, καθώς συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της δικαιοσύνης για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις*»

Αποτελεί, επομένως, η αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού σοβαρό διακύβευμα για όσους εμπλέκονται στην οργάνωση και λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος.

Ωστόσο θεωρώ σημαντική την ακόλουθη επισήμανση: Η δικαιοσύνη δεν αποτελεί μια ακόμα δημόσια υπηρεσία η οποία πρέπει να παραγάγει το προϊόν της ταχέως για να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πολιτών. Αποτελεί την τρίτη ανεξάρτητη κρατική λειτουργία, που είναι εγγυήτρια της λειτουργίας του κράτους δικαίου και που οφείλει να επιχειρεί δύσκολες σταθμίσεις μεταξύ της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και της διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος. Αν επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας αποκλειστικά στο ζήτημα της ταχύτητας κινδυνεύουμε να καταλήξουμε σε έναν δικαστή διεκπεραιωτή των υποθέσεων που καλείται να επιλύσει ή στον δικαστή που βάζει τη σφραγίδα της νομιμότητας σε αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η δικαστική κρίση απαιτεί χρόνο για μελέτη και ωρίμανση της υποθέσεως.

Δεν πρέπει επίσης να μας διαφεύγει ότι η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης είναι ένα πολυπαραγοντικό πρόβλημα, και τούτο δυσκολεύει την αντιμετώπισή του, η οποία ούτως ή άλλως δεν μπορεί να γίνει από τη μια μέρα στην άλλη, δεδομένου του ευαίσθητου χαρακτήρα του χώρου της δικαιοσύνης.

Στην καθυστέρηση συντελεί σειρά παραγόντων, όπως είναι η όχι πολύ καλή ποιότητα της νομοθεσίας, η έλλειψη κωδικοποίησεως, η δικομανία των

πολιτών. Είναι σαφές ότι δεν αρκούν μόνο νομοθετικές πρωτοβουλίες για την βελτίωση της κατάστασης. Απαιτείται συνειδητοποίηση του προβλήματος από όλους τους παράγοντες της δικαιοσύνης και η υιοθέτηση ριζοσπαστικών και θαρραλέων προτάσεων.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, έχοντας συνείδηση του προβλήματος έχει αναλάβει τελευταία σειρά νομοθετικών πρωτοβουλιών, τόσο στη διοικητική δικαιοσύνη όσο και στην πολιτική, με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της ελληνικής δικαιοσύνης.

Δεν σκοπεύω να προβώ σε εξαντλητική παράθεση όλων των μέτρων που έχουν ληφθεί προς την κατεύθυνση αυτή. Θα αναφερθώ σε ορισμένα μόνο από αυτά, που σηματοδοτούν τις προθέσεις και στρατηγικές επιλογές του Υπουργείου μας.

### **Πολιτική δίκη**

**1.** Μεγάλη αλλαγή στον χώρο της πολιτικής δίκης, αποτελεί η επικείμενη εισαγωγή **νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας**, ο οποίος καταρτίστηκε από ειδική επιτροπή.

Βασικός στόχος της νέας δικονομικής νομοθεσίας είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου δικαιοδοτικού συστήματος που θα ανταποκρίνεται στα αιτήματα των πολιτών και των επιχειρήσεων για παροχή έννομης προστασίας μέσα σε εύλογο χρόνο και με αξιόπιστο και αποτελεσματικό τρόπο.

Θα σταθώ σε δύο από τις πολλές καινοτομίες του Κώδικα, ο οποίος ήδη δόθηκε στη διαβούλευση: Η πρώτη συνίσταται στον εξορθολογισμό της πρωτοβάθμιας δίκης, μέσω της ενίσχυσης της γραπτής διαδικασίας, γεγονός που θα βοηθήσει στην επίσπευση της επίλυσης των διαφορών. Επίσης, εκσυγχρονίζεται η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, ιδίως με τον περιορισμό των ανακοπών που μπορούν να ασκηθούν κατά τη διάρκειά της.

**2.** Στον χώρο πάντα, των ιδιωτικών διαφορών, επισημαίνεται η **εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών** (βλ. ν. 3898/2010 και 4055/2012), οι οποίες ωστόσο δεν έχουν ακόμη αποδώσει τα αναμενόμενα ευεργετικά τους αποτελέσματα. Η παράδοση της αντιδικίας στην χώρα μας διατηρεί τις βαθιές της ρίζες. Η δογματική και αντιπαραγωγική αντιπαράθεση εξακολουθεί να αποτελεί το κυρίαρχο μοντέλο για τη διευθέτηση

των ιδιωτικών διενέξεων. Ακόμη και αν κανείς δεν θέλει να υιοθετήσει τη «γενετική» θεώρηση για τη δήθεν «έμφυτη δικομανία» του Έλληνα, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι θα χρειαστεί κόπος, χρόνος και, πρώτιστα, συντονισμένη στρατηγική προσπάθεια για να εμπεδωθεί στη Χώρα η κουλτούρα της συνδιαλλαγής, της συνεννόησης και της διαπραγμάτευσης.

Απαιτείται εκ των πραγμάτων πίστωση χρόνου προκειμένου ο νέος θεσμός της διαμεσολάβησης να μπορέσει -χωρίς άλλα εμπόδια και προσκόμματα- να αναπτυχθεί, να εξελιχθεί και εν τέλει να εμπεδωθεί ως αποτελεσματική διέξοδος για την επίλυση των διαφορών.

Η προϊούσα οικονομική κρίση και οι ασφυκτικές επαγγελματικές συνθήκες της δικηγορίας προσδίδουν στη διαμεσολάβηση μια ιδιαίτερη υπεραξία: Από εναλλακτική μέθοδος επίλυσης, ανάγεται σε σύγχρονο, ελκυστικό και προσοδοφόρο επαγγελματικό - εκπαιδευτικό προσόν, σπάνια διαπραγματευτική δεξιότητα και σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα στον «στίβο» της αγοράς νομικών υπηρεσιών.

Με τη σειρά της η **δικαστική μεσολάβηση** απέδειξε ότι **δεν** αποτελεί θεσμό «ανταγωνιστικό» αλλά συμπληρωματικό προς τη διαμεσολάβηση. Τα ελπιδοφόρα μάλιστα αποτελέσματα που παρουσιάζει μετά από δύο και πλέον έτη εφαρμογής υποδηλώνουν τη σταδιακή -έστω και με αργούς ρυθμούς- διαμόρφωση ενός διαφορετικού περιβάλλοντος στο πεδίο της απονομής της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

Η ανάδειξη του δικαστικού μεσολαβητή σε εγγυητή της κοινωνικής ειρήνης και φορέα άμεσης και αποτελεσματικής επίλυσης εμπορικών και αστικών διαφορών δημιουργεί μία ελκυστική εικόνα για τη σύγχρονη ελληνική Δικαιοσύνη. Το ελληνικό δικαστικό σύστημα συνεισφέρει ενεργά στη δημιουργία ενός καλύτερου, πιο ελκυστικού οικονομικού περιβάλλοντος κι ενός πιο στέρεου εδάφους για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Περιττεύει, ίσως, να τονιστεί ότι ο θεσμός της διαμεσολάβησης προσφέρει ταχύτητα στην επίλυση των διαφορών και, επομένως, η πρακτική χρησιμότητά του κυρίως για τον επιχειρηματικό κόσμο είναι σημαντική, καθώς διανύουμε μια εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από ταχύτητα στις επικοινωνίες και στις συναλλαγές, ενώ το τυπικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης κινείται στους σαφώς πιο αργούς ρυθμούς της δικονομικής αναζήτησης της αλήθειας. Η

Διαμεσολάβηση καλύπτει τις ανάγκες της σύγχρονης επιχείρησης καθώς πρόκειται για μια ευέλικτη διαδικασία, η οποία προσαρμόζεται στις ανάγκες των μερών και τα απαλλάσσει από το κόστος και τη χρονική καθυστέρηση, που συνεπάγεται η προσφυγή στα δικαστήρια. Συνεπώς, ο θεσμός της Διαμεσολάβησης εμφανίζει μια σειρά από πλεονεκτήματα και συμβάλλει ουσιαστικά στη διατήρηση και ανάπτυξη των επιχειρηματικών σχέσεων.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μελετά την καθιέρωση συστημάτων **ειδικής υποχρεωτικής διαμεσολάβησης** σε ομάδες υποθέσεων που παρουσιάζουν σήμερα τα κατάλληλα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά για την υπαγωγή τους σε εναλλακτικές μορφές επίλυσης (λ.χ. υπερχρεωμένα νοικοκυριά, οικογενειακές υποθέσεις κ.α.). Η μελετημένη καθιέρωση υποχρεωτικών διαδικασιών διαμεσολάβησης, με απόλυτο σεβασμό στις προϋποθέσεις που θέτει η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης του πολίτη στη Δικαιοσύνη, μπορεί να επιφέρει σημαντικά θετικά αποτελέσματα.

Τονίζω και πάλι ότι για την επιτυχία του θεσμού, θα πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι στο δικαιοδοτικό σύστημα, πολίτες, επιχειρήσεις, δικηγόροι, δικαστές και γενικά ο νομικός κόσμος να υιοθετήσουν μια νέα νομική κουλτούρα. Να μεταβληθεί η κατεστημένη νοοτροπία σε σχέση με τον τρόπο επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών και να υιοθετηθεί μια σύγχρονη, πιο γόνιμη και δημιουργική προσέγγιση, που θα επικεντρώνεται και θα αναδεικνύει τη σύνθεση των αντίθετων απόψεων και δεν θα περιορίζεται σε στείρες αντιπαραθέσεις εντός των δικαστικών αιθουσών. Μόνον τότε θα μπορέσει ο θεσμός της διαμεσολάβησης να καταστεί νομικό κεκτημένο για την επίλυση αστικών και εμπορικών διαφορών.

3. Μια άλλη τομή στην πολιτική δικαιοσύνη, οργανωτικού χαρακτήρα αυτή τη φορά, αφορά **τις συγχωνεύσεις των ειρηνοδικείων και την μεταφορά υποθέσεων της εκουσίας δικαιοδοσίας** από τα πρωτοδικεία προς αυτά. Στο τέλος του 2012, σε όλη τη Χώρα, λειτουργούσαν 301 ειρηνοδικεία. Στο πέρασμα των τελευταίων δεκαετιών, η ανακατανομή του πληθυσμού στην περιφέρεια και τα αστικά κέντρα, λόγω των νέων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, κατέστησε πολλά από τα δικαστήρια αυτά ανενεργή - «νεκρά», χωρίς δηλαδή ουσιαστική λειτουργία, σε ορισμένες δε περιπτώσεις χωρίς καν δικαστή,

γραμματέα ή κτίριο. Άλλα πάλι ειρηνοδικεία υπολειπούν, με την έκδοση ελάχιστων υποθέσεων ανά έτος, ενώ άλλα ήταν καταφανώς περιττά, εξ αιτίας της άμεσης γειτνίασης με όμορα δικαστήρια.

Η μέχρι πρότινος υπερπληθώρα ειρηνοδικείων καθιστούσε ακόμη δυσχερέστερη την ανάπτυξη και λειτουργία των συστημάτων μηχανοργάνωσης που θα πρέπει άμεσα να αντικαταστήσουν την απαρχαιωμένη υλική υποδομή των περισσότερων από αυτά. Εξάλλου, η ύπαρξη σημαντικού αριθμού ανενεργών ή υπολειπομένων ειρηνοδικείων σε όλη τη Χώρα εμπόδιζε την ορθολογική κατανομή του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού (ειρηνοδίκες και γραμματείς), δημιουργώντας σοβαρά κενά εκεί όπου συγκεντρώνονται οι πραγματικές ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων, που καταφεύγουν στα ειρηνοδικεία για ένα ευρύ φάσμα διαφορών και υποθέσεων.

Πράγματι, η μεταφορά ύλης από τα πρωτοδικεία στα ειρηνοδικεία, η αύξηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας των τελευταίων στις 20.000,00 € καθώς και η αποκλειστική τους αρμοδιότητα για την εκδίκαση σημαντικών κατηγοριών υποθέσεων (π.χ. ν. 3869/2010 για την αστική αφερεγγυότητα νοικοκυριών) κατέστησαν επιβεβλημένη τη μελετημένη οργανωτική αναδιάρθρωση και τον χωροταξικό εξορθολογισμό των ειρηνοδικείων ανά την επικράτεια.

Με το βλέμμα στο μέλλον, το Υπουργείο Δικαιοσύνης αποφάσισε και προχώρησε σε ένα ευρύ σχέδιο συγχώνευσης των υπολειπομένων ειρηνοδικείων, με άλλα, μεγαλύτερης κίνησης, ώστε τα εναπομένοντα να στελεχωθούν με ορθολογικά κριτήρια και να εξοπλισθούν με σύγχρονες υποδομές στην υπηρεσία του πολίτη. Έτσι σήμερα ο συνολικός αριθμός των ειρηνοδικείων μειώθηκε δραστικά από 301 σε 154.

Τα ειρηνοδικεία, λόγω ακριβώς της μεγάλης γεωγραφικής διασποράς τους ανά την Επικράτεια, παρουσιάζουν σήμερα «εμβρυακό» επίπεδο αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών. Μόνο αποσπασματικά και σε πολύ μικρό ποσοστό των ανά την Ελλάδα ειρηνοδικείων, έχουν αναπτυχθεί μικρής κλίμακας και χρησιμότητας εφαρμογές με μηδαμινά αποτελέσματα στην εξυπηρέτηση του πολίτη. Κατά συνέπεια, η πληθώρα των εγγράφων εξακολουθούν να είναι χειρόγραφα ή με τη χρήση σφραγίδων.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει την κατάσταση αυτή, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, εντός πολύ σύντομου χρόνου, ανέπτυξε μία ειδική πληροφοριακή

πλατφόρμα, αποκλειστικά σχεδιασμένη στις ανάγκες των ειρηνοδικείων. Πρόκειται για μία ενιαία διαδικτυακή (web) εφαρμογή, που επιτρέπει στα ειρηνοδικεία να κάνουν ευρεία χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, προκειμένου να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν με μεγαλύτερη ευκολία στη διαρκώς διογκούμενη δικαστική εκκρεμότητα. Το σύστημα λειτουργεί υπό την ευθύνη και τεχνική καθοδήγηση των υπηρεσιών του Υπουργείου, με δυνατότητα «φιλοξενίας» απεριόριστου αριθμού ειρηνοδικείων - χρηστών.

Η αύξηση του δικαιοδοτικού έργου των ειρηνοδικείων και του αριθμού των εισερχομένων σε αυτά υποθέσεων επαναφέρει στο προσκήνιο την ανάγκη για ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Παρά την οικονομική συγκυρία και τη γενικότερη στενότητα προσλήψεων, το Υπουργείο Δικαιοσύνης επέτυχε να εγκριθεί ο διορισμός διπλάσιου αριθμού ειρηνοδικών (160) από τον αρχικώς προγραμματισμένο (80). Οι νέοι ειρηνοδίκες προέρχονται από ειδικό διαγωνισμό που προκήρυξε και διεξήγαγε το Υπουργείο Δικαιοσύνης το 2011. Η τοποθέτηση των νέων ειρηνοδικών έγινε με ορθολογικά και αξιοκρατικά κριτήρια, επί τη βάση των καταγεγραμμένων και γνωστών αναγκών των επί μέρους ειρηνοδικείων.

4. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει καταστρώσει και εφαρμόζει ένα ολοκληρωμένο και διαρκώς επικαιροποιούμενο **Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη στην Ελλάδα**. Το Σχέδιο αυτό βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με την εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (ν. 3979/2011) και τελεί σε συμφωνία με τις δεσμεύσεις που η Πολιτεία έχει αναλάβει στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας μας με άλλα Κράτη - Μέλη και φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Πολιτική Δικαιοσύνη αποτελεί προνομιακό πεδίο εφαρμογής του σχεδιαζόμενου Προγράμματος Έργων για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη, με δύο κύριες στοχεύσεις: αφ' ενός τη βελτίωση και εμπλουτισμό των υπηρεσιών των δικαστηρίων προς την Κοινωνία και αφ' ετέρου την ενίσχυση των μηχανισμών διοίκησης των δικαστικών δομών.

Με άλλα λόγια, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών έχει ως στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας και των υπηρεσιών των ελληνικών δικαστηρίων καθώς και τη διευκόλυνση πρόσβασης του κάθε πολίτη στη

Δικαιοσύνη. Στο επίπεδο της διοίκησης επιδιώκεται η σημαντική εξοικονόμηση πόρων και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας.

Οι δράσεις της Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης ευθυγραμμίζονται με προτεραιότητες της Πολιτείας, όπως αυτές αποτυπώνονται στα κείμενα των συμφωνιών με τους διεθνείς πιστωτές της Χώρας. Οι προτεραιότητες αυτές αφορούν γενικά στη βελτιστοποίηση και επιτάχυνση του δικαστικού συστήματος, την εξωδικαστική επίλυση διαφορών, τις φορολογικές υποθέσεις και την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Προωθούν δράσεις ηλεκτρονικής κατάθεσης, καταχώρισης και παρακολούθησης υποθέσεων και την εφαρμογή συστημάτων στατιστικής, λογοδοσίας και αποδοτικότητας. Τέτοιου τύπου δράσεις είναι τα συστήματα διαχείρισης υποθέσεων, οι εφαρμογές ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων κ.α.

Εξ άλλου, στο επίπεδο των υποστηρικτικών λειτουργιών, η χρήση της πληροφορικής αναμένεται να αναβαθμίσει τη διεθνή συνεργασία των ελληνικών δικαστικών αρχών με άλλους φορείς του εξωτερικού (π.χ. μέσω δικτύων συνδρομής σε διασυνοριακές αστικές υποθέσεις κ.α.), ενώ θα έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στα πεδία ανάπτυξης και άσκησης των νομικών επαγγελματιών, όπως π.χ. του δικηγόρου ή του συμβολαιογράφου.

Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, το Πρόγραμμα Έργων του Υπουργείου Δικαιοσύνης βασίζεται σε συγκεκριμένες στρατηγικές στοχεύσεις, η κυριότερη από τις οποίες είναι η ψηφιοποίηση των δικαστικών ροών και η εισαγωγή της έννοιας της «δίκης χωρίς χαρτί» (paperless trial), με τη μελλοντική υποκατάσταση της έντυπης επικοινωνίας των δικαστηρίων με τους πολίτες και τους άλλους φορείς από ηλεκτρονικά μέσα.

Τα μακροπρόθεσμα έργα αναφορικά με την ηλεκτρονική δικαιοσύνη περιλαμβάνουν:

- Την ανάπτυξη και λειτουργία Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ), σε όλο το φάσμα της Πολιτικής Δικαιοσύνης: Το ενιαίο αυτό ηλεκτρονικό σύστημα θα επιφέρει την ψηφιοποίηση των ροών των υποθέσεων και θα ενσωματώσει πολλές σημαντικές λειτουργίες (ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ηλεκτρονικές αιτήσεις για έκδοση πιστοποιητικών, ηλεκτρονικό πινάκιο και άλλες on-line υπηρεσίες εξυπηρέτησης δικαστών, δικηγόρων και κοινού). Σήμερα, το έργο έχει



δημοπρατηθεί, έχει ανακηρυχθεί ανάδοχος και μέχρι το τέλος του 2015 θα έχει παραδοθεί.

- Την ολοκλήρωση ενός σύγχρονου Συστήματος Ψηφιακής Καταγραφής, Αποθήκευσης και Διάθεσης των Πρακτικών συνεδριάσεων των Δικαστηρίων, όλων των βαθμίδων της Πολιτικής Δικαιοσύνης. Η σχετική διαγωνιστική διαδικασία βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη.

Ήδη υλοποιείται μεγάλος αριθμός στοχευμένων έργων, μικρότερης κλίμακας (βραχυπρόθεσμα και πιλοτικά έργα), που παρέχουν μία αισιόδοξη «πρόγευση» της μελλοντικής Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης. Στόχος αυτών των εφαρμογών είναι η «εδώ και τώρα» επίτευξη της μέγιστης ωφέλειας μέσω της προσαρμοσμένης χρήσης τεχνολογικών μέσων σε υπηρεσίες με μεγάλο φόρτο εργασίας και πλήθος εξυπηρετούμενων πολιτών, όπως είναι λ.χ. η κατάθεση δικογράφων στο Πρωτοδικείο Αθηνών και η μηχανογράφηση πολλαπλών υπηρεσιών των ειρηνοδικείων μέσω διαδικτύου.

Τα κυριότερα από τα έργα αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Το σύστημα ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων στα Πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης έχει ολοκληρωθεί και λειτουργεί ήδη από τον Απρίλιο του 2012.
- Η ανάπτυξη κεντρικού συστήματος μηχανογράφησης για τα ειρηνοδικεία όλης της Χώρας. Όπως αναφέρθηκε ήδη, το σύστημα λειτουργεί ήδη στο Ειρηνοδικείο Αθηνών και διαρκώς αυξανόμενο αριθμό περισσότερων ειρηνοδικείων ανά την Επικράτεια.
- Με το π.δ. 142/2013 έχει εισαχθεί ρύθμιση για τη δυνατότητα χρήσης τηλεδιάσκεψης στις συνεδριάσεις των πολιτικών δικαστηρίων. Με τη χρήση των σχετικών τεχνικών εφαρμογών, θα επιτρέπεται στα πολιτικά δικαστήρια να εξετάζουν με ασφάλεια και αξιοπιστία τους μάρτυρες ή και τους ίδιους τους διαδίκους, χωρίς τη φυσική παρουσία των τελευταίων στο ακροατήριο.

5. Αξιοσημείωτη είναι η πρωτοβουλία που το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει εξαγγείλει εδώ και καιρό και αφορά την ιδιαίτερη ποινική μεταχείριση όσων έχουν διαπράξει εγκλήματα οικονομικής φύσεως σε βάρος του Ελληνικού δημοσίου, εφ' όσον δεχθούν να επιστρέψουν τα εν λόγω ποσά. Αυτή τη στιγμή παράγοντες των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Οικονομικών ολοκληρώνουν το σχέδιο νόμου στις λεπτομέρειές του και σύντομα θα είναι έτοιμο προς κατάθεση.

## Διοικητική δίκη

Σημαντικές αλλαγές έχουν εισαχθεί και στη διοικητική δίκη με σκοπό την επιτάχυνσή της.

1. Εν πρώτοις, έχει ενισχυθεί ο καθοδηγητικός ρόλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, μέσω της «πιλοτικής δίκης». Όπως είναι γνωστό με τη διαδικασία αυτή, είναι δυνατόν, μετά από αίτηση ενός εκ των διαδίκων να εισαχθεί στο Σ.τ.Ε. ένα ένδικο μέσο ή βοήθημα που εκκρεμεί ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου, εφ' όσον με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Παρόμοιο ζήτημα είναι δυνατόν να εισαχθεί και με προδικαστική απόφαση τακτικού διοικητικού δικαστηρίου.

Η σκοπιμότητα αυτής της ρύθμισης είναι προφανής: Η επίλυση του σημαντικού, από νομικού και πραγματική άποψη, ζητήματος γίνεται στο ανώτατο επίπεδο, σε σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς η υπόθεση να διέρχεται από όλους τους βαθμούς δικαιοδοτικής κρίσης. Ακολούθως, οι υποθέσεις που εκκρεμούν στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και στις οποίες τίθεται το αυτό ζήτημα μπορούν να εισαχθούν προς κρίση με τη σύντομη διαδικασία σε συμβούλιο.

2. Η διαδικασία σε συμβούλιο είναι μια απλοποιημένη διαδικασία, σύμφωνα με την οποία ένα προδήλως αβάσιμο ή απαράδεκτο ένδικο μέσο μπορεί να απορριφθεί χωρίς ακροαματική διαδικασία. Ο διάδικος, βέβαια, μπορεί να ζητήσει να συζητηθεί η υπόθεσή του στο ακροατήριο καταβάλλοντας αυξημένο παράβολο. Μέχρι στιγμής, πάντως, οι περιπτώσεις που κάποιος διάδικος επιδίωξε την συζήτηση στο ακροατήριο είναι πολύ λίγες και όλες έχουν απορριφθεί και κατά τη διαδικασία αυτή.

Τα οφέλη από τη διαδικασία αυτή είναι σημαντικά μιάς και ο μηχανισμός απαλλάσσεται από κλήσεις και κοινοποιήσεις, δεν ορίζεται δικάσιμος, δεν συντάσσεται εισήγηση.

3. Έχει προβλεφθεί η εκδίκαση ορισμένων φορολογικών και τελωνειακών διαφορών από μονομελείς συνθέσεις. Έτσι, οι διαφορές αυτές με αντικείμενο μέχρι 150.000 ευρώ, καθώς και οι λοιπές χρηματικές εν γένει διαφορές μέχρι 60.000 ευρώ εκδικάζονται από το μονομελές διοικητικό

πρωτοδικείο. Εφέσεις κατά των αποφάσεων αυτών εκδικάζονται από το μονομελές Διοικητικό Εφετείο. Επίσης, στα μεγάλα δικαστήρια (εκεί δηλαδή όπου λειτουργούν τουλάχιστον τρία τμήματα) έχουν ιδρυθεί ειδικά τμήματα για την εκδίκαση ειδικώς των φορολογικών διαφορών, των διαφορών από τέλη, δασμούς κ.λπ.

4. Όπως ήδη αναφέρθηκε και σε σχέση με την πολιτική δικαιοσύνη, εδώ και μερικά χρόνια έχει αρχίσει η **εισαγωγή της πληροφορικής** στο Σ.τ.Ε. και στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Με το π.δ. 40/2013 προβλέφθηκε η δυνατότητα ηλεκτρονικής κατάθεσης των δικογράφων. Πρέπει να παραδεχθούμε, όμως, ότι οι διάδικοι δεν έχουν κάνει επαρκώς χρήση της δυνατότητας αυτής. Ήδη, πολύ πρόσφατα, μετά από διεθνή διαγωνισμό, υπεγράφη με την ανάδοχο εταιρεία σύμβαση για το έργο σχετικά με το «*Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη*». Το έργο αυτό, συνολικού προϋπολογισμού 3.631.757 ευρώ, συγχρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση» και θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2015. Αφορά δε στην υλοποίηση ενιαίων κεντρικών συστημάτων για τη διαχείριση των δικαστικών ροών και υποθέσεων για την διοικητική δικαιοσύνη στο σύνολό της. Έτσι, τα διοικητικά δικαστήρια θα αποκτήσουν ενιαίο μηχανογραφικό περιβάλλον και διαλειτουργικότητα, τόσο μεταξύ τους, όσο και με άλλα συστήματα του δημοσίου, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά τη διοικητική δικαιοσύνη, που λόγω αντικειμένου έρχεται σε καθημερινή επαφή με τις υπηρεσίες του. Επιπροσθέτως, τα νέα συστήματα θα παρέχουν ηλεκτρονικές υπηρεσίες στους διαδίκους, ενώ τέλος, η κεντρική φύση των συστημάτων επιτρέπει οικονομίες κλίμακας στην υλοποίηση και αναβάθμισή τους. Τέλος, με το έργο αυτό θα δοθεί η δυνατότητα συναγωγής πλήρων και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων, πράγμα που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την μελέτη της απόδοσης του συστήματος και την λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωσή του.

5. Επίσης, **περιορισμός των ενδίκων μέσων**, ιδιαίτερα δε της αιτήσεως αναιρέσεως και της εφέσεως που ασκούνται στο Συμβούλιο της Επικρατείας (άρθρο 12 του ν. 3900/2010). Ειδικές διατάξεις επιβάλλουν ιδιαίτερους όρους

για την άσκηση αιτήσεων αναστολής στα δικαστήρια της ουσίας επί φορολογικών διαφορών (άρθρα 34 του ν. 3900/2010 και 12 του ν. 4051/2012).

6. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει ετοιμάσει σχέδιο νόμου που προβλέπει τη **σύσταση τριμελών διοικητικών επιτροπών** αρμόδιων για την εκδίκαση ενδικοφανών προσφυγών κατά πράξεων των διοικητικών αρχών. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, το οποίο έχει αποσταλεί στα συναρμόδια Υπουργεία προς διατύπωση των απόψεων και ενδεχόμενων παρατηρήσεων, οι ενδικοφανείς προσφυγές θα εκδικάζονται από ιδιαίτερο όργανο, το οποίο όχι μόνο θα είναι διαφορετικό από εκείνο που εξέδωσε την διοικητική πράξη, αλλά και απομακρυσμένο από τη εκδούσα αρχή. Έτσι, θα αυξηθεί η αξιοπιστία του οργάνου, και επομένως, η αξιοπιστία του όλου συστήματος. Η προτεινόμενη διαδικασία αποβλέπει στην επίλυση κατ' αρχάς των απλούστερων υποθέσεων από τα τριμελή αυτά όργανα, έτσι ώστε να αποσυμφορηθούν τα διοικητικά δικαστήρια και να περιοριστούν στην εξέταση των πλέον σημαντικών υποθέσεων, στις οποίες, αφού θα έχει προηγηθεί η άσκηση και η εκδίκαση της ενδικοφανούς προσφυγής, το πραγματικό θα είναι πλήρως εκκαθαρισμένο, διευκολύνοντας έτσι το δικαστικό έργο.

Τα ανωτέρω αποτελούν τα βασικά μέτρα που τα τελευταία χρόνια έχει προωθήσει το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με στόχο την βελτίωση στην απονομή της δικαιοσύνης, τόσο από ποιοτικής πλευράς όσο και από την άποψη της ταχύτητας. Και τα μέτρα αυτά έχουν ήδη αρχίσει να αποδίδουν, ιδίως ως προς τη διοικητική δικαιοσύνη, στην οποία περιλαμβάνονται οι φορολογικές διαφορές, καθώς και οι διαφορές από τη σύναψη και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, όπως προκύπτει από τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία τα διοικητικά δικαστήρια όλων των βαθμών εκδίδουν περισσότερες αποφάσεις από τις αιτήσεις δικαστικής προστασίας κατατίθενται. Ωστόσο, δεν επιτρέπεται εφησυχασμός: Πρέπει να εμμείνουμε στον δρόμο των αλλαγών και των μεταρρυθμίσεων, ώστε σε σύντομο διάστημα να επιτύχουμε τον στόχο μας, που είναι όχι μόνο η απονομή μιας ποιοτικής δικαιοσύνης, αλλά και η σε εύλογο χρόνο απονομή της.

Πάντως, η αλλαγή στη νοοτροπία όλων των εμπλεκομένων είναι η κυρίαρχη συνθήκη για την επιτυχία κάθε μεταρρύθμισης στο χώρο της Δικαιοσύνης. Ο νέος «νομικός πολιτισμός» προϋποθέτει την εμπέδωση του διαλόγου, της διαπραγμάτευσης και της συνεννόησης, ως κοινωνικών προτύπων συμπεριφοράς αλλά και ως επαγγελματικών αρετών και «εργαλείων» για κάθε σύγχρονο νομικό επιστήμονα, σε συνδυασμό με την ειλικρινή διάθεση να εγκαταλείψουμε θεσμούς και πρακτικές που δεν ανταποκρίνονται πλέον στο σύγχρονο, ταχέως μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον.